1. naloga [15 točk]

Naj bo S_t cena delnice S v trenutku t. *Delniško ovratnico (equity collar)* v času 0 sestavimo z

- nakupom delnice S,
- nakupom prodajne opcije z izvršilno ceno K,
- prodajo (izdajo) nakupne opcije z izvršilno ceno L.

Pri tem sta obe opciji napisani na delnico S in imata zapadlost $T > 0$.

3 (a) Naj bo $K = 16$ in $L = 30$. Določite izplačila delniške ovratnice v času T v odvisnosti od S_T.

Naj bo $S_0 = 20$, zapadlost ovratnice $T = 1$ in naj trenutna netvegana obrestna mera za to dospetje znaša $R = 5\%$. Privzemite, da bodo v času 1 možne tri cene delnice S, in sicer 28, 21 in 14.

5 (b) Izberite delnico S za numerar in določite pripadajočo ekvivalentno martingalsko verjetnost. Ali je na trgu možna arbitraža?

Nasvet: Pri bančnem računu vzemite $B_0 = 20$.

3 (c) Določite ceno delniške ovratnice iz (a).

4 (d) Privzemite, da je delniška ovratnica iz (a) postala likviden finančni instrument in da se je na trgu zanjo izoblikovala cena $= 20\frac{5}{7}$. Na trgu bi radi izdali še eno delniško ovratnico. Fiksirajmo $K = 16$. Ali je možno izbrati tak $L > 21$, da bo cena delniške ovratnice enaka ceni delnice S (*zero cost collar*)?

(a) $X_T = S_T + \max\{16 - S_T, 0\} - \max\{S_T - 30, 0\} =$ 1

$$= \begin{cases} S_T < 16: & S_T + 16 - S_T + 0 = \underline{16} \\ 16 \le S_T \le 30: & S_T + 0 - 0 = \underline{S_T} \\ 30 < S_T: & S_T + 0 - S_T + 30 = \underline{30} \end{cases}$$ 2

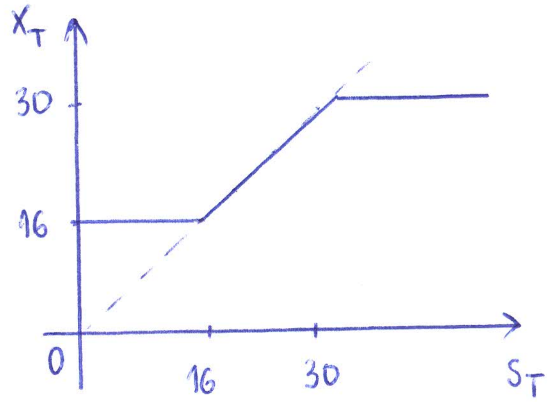

(b) Enoobdobni model trga

$$c = \begin{bmatrix} 20 \\ 20 \end{bmatrix} \quad M = \begin{bmatrix} 21 & 28 \\ 21 & 21 \\ 21 & 14 \end{bmatrix} \Rightarrow \tilde{c} = \begin{bmatrix} 1 \\ 1 \end{bmatrix} \quad \tilde{M} = \begin{bmatrix} \frac{3}{4} & 1 \\ 1 & 1 \\ \frac{3}{2} & 1 \end{bmatrix} \begin{array}{l} q_1 \\ q_2 \\ q_3 \end{array}$$ 2

$$\frac{3}{4}q_1 + q_2 + \frac{3}{2}q_3 = 1 \ / \cdot 4$$
$$q_1 + q_2 + q_3 = 1$$

$$\left[\begin{array}{ccc|c} 1 & 1 & 1 & 1 \\ 3 & 4 & 6 & 4 \end{array}\right] \sim \left[\begin{array}{ccc|c} 1 & 1 & 1 & 1 \\ 0 & 1 & 3 & 1 \end{array}\right]$$

$q_2 + 3q_3 = 1 \Rightarrow \underline{\underline{q_2 = 1 - 3q_3}}$ 1

$q_1 = 1 - q_2 - q_3 = 1 - 1 + 3q_3 - q_3 = \underline{\underline{2q_3 = q_1}}$

q_3 parameter

Pozitivnost verjetnosti q_i

$$\left.\begin{array}{l} q_3 > 0 \\ q_1 = 2q_3 > 0 \ \checkmark \\ q_2 = 1 - 3q_3 > 0 \Rightarrow q_3 < \frac{1}{3} \end{array}\right\} \quad \underline{\underline{0 < q_3 < \frac{1}{3}}} \quad 2$$

$\Rightarrow \exists$ ekv. martingalska verjetn.

$\Rightarrow$ TBA

ⓒ Delniška ovratnica je pogojna terjatev

$$X_1 = \begin{bmatrix} 28 \\ 21 \\ 16 \end{bmatrix} \Rightarrow \tilde{X}_1 = \begin{bmatrix} 1 \\ 1 \\ 16/14 \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} 1 \\ 1 \\ 8/7 \end{bmatrix} \quad 1$$

diskontirana cena $\tilde{c}_X = \frac{c_X}{20} = E_Q(\tilde{X}_1) = q_1 + q_2 + \frac{8}{7} q_3 =$

$= 2q_3 + 1 - 3q_3 + \frac{8}{7} q_3 =$

$= \underline{1 + \frac{1}{7} q_3}$ 1

$\Downarrow$

$c_X = 20 + \frac{20}{7} q_3$

$c_X \in \left(20, 20 + \frac{20}{7} \cdot \frac{1}{3}\right) = \underline{\underline{\left(20, 20\tfrac{20}{21}\right)}}$ 1

ⓓ
$$\left.\begin{array}{l} c_X = 20 + \frac{20}{7} q_3 = 20 + \frac{5}{7} \\ \Rightarrow \frac{20}{7} q_3 = \frac{5}{7} \\ \Rightarrow \underline{\underline{q_3 = \frac{1}{4}}} \Rightarrow q_1 = \frac{1}{2}, q_2 = \frac{1}{4} \quad 1 \end{array}\right\} \text{ trg je postal poln}$$

Cena ovratnice je enaka ceni delnice, ko sta ceni opcij enaki

- $Y_1 = \max\{16 - S_T, 0\} \Rightarrow Y_1 = \begin{bmatrix} 0 \\ 0 \\ 2 \end{bmatrix} \Rightarrow \tilde{Y}_1 = \begin{bmatrix} 0 \\ 0 \\ \frac{1}{7} \end{bmatrix}$ 1

$c_Y = 20 \cdot \frac{1}{7} \cdot \frac{1}{4} = \frac{20}{28} = \frac{5}{7}$

- $\left.\begin{array}{l} Z_1 = \max\{S_T - L, 0\} \\ L > 21 \end{array}\right\} \Rightarrow Z_1 = \begin{bmatrix} 28 - L \\ 0 \\ 0 \end{bmatrix} \Rightarrow \tilde{Z}_1 = \begin{bmatrix} 1 - \frac{L}{28} \\ 0 \\ 0 \end{bmatrix}$

$c_Z = 20\left(1 - \frac{L}{28}\right) \cdot \frac{1}{4} = \frac{5}{7}$

$5\left(1 - \frac{L}{28}\right) = \frac{5}{7} \Rightarrow \underline{\underline{L = 24}}$ 2

2. naloga [15 točk]

Predvideno gibanje cene delnice v prihodnosti naj opisuje binomski model s tremi obdobji in faktorjema $u = 1.1$ ter $d = 0.9$. Danes je delnica vredna 20 EUR, obdobna obrestna mera za netvegani bančni račun pa znaša 2% in se v prihodnosti ne bo spreminjala.

3 (a) ~~Narišite drevo dogodkov ter~~ določite porazdelitev cene delnice v času 2 glede na do tveganja nevtralno verjetnost.

3 (b) Na delnico je napisana evropska prodajna opcija z zapadlostjo $T = 2$ in izvršilno ceno $K = 19$ EUR. Določite njeno premijo v času 0.

S strani izdajatelja podaljšljiva prodajna opcija (*writer extendable put option*) z zapadlostjo T in izvršilno ceno K ter podaljšano zapadlostjo U in prilagojeno izvršilno ceno L je izvedeni finančni instrument, ki imetniku ob zapadlosti daje pravico do prodaje delnice po ceni K. Če je tedaj cena delnice višja od K, ima imetnik nato pravico še do prodaje iste delnice v trenutku U po ceni L.

4 (c) Naj bo $T = 2$, $K = 19$ EUR, $U = 3$ in $L = 18.5$ EUR. Določite premijo s strani izdajatelja podaljšljive prodajne opcije v času 0.

S strani imetnika podaljšljiva nakupna opcija (*holder extendable call option*) z zapadlostjo T in izvršilno ceno K ter podaljšano zapadlostjo $U > T$ in prilagojeno izvršilno ceno L je izvedeni finančni instrument, ki imetniku ob zapadlosti T daje pravico in (ne obveznost) do nakupa delnice po ceni K ali do nakupa evropske nakupne opcije z zapadlostjo U in izvršilno ceno L za znesek A.

5 (d) Naj bo $T = 2$, $K = 19$ EUR, $U = 3$, $L = 18.5$ EUR in $A = 1$ EUR. Določite premijo s strani imetnika podaljšljive nakupne opcije v času 0.

Nasvet: Ob zapadlosti T izračunajte vrednosti vseh treh možnosti, ki jih ima imetnik opcije.

(a) $B: 1 \longrightarrow 1{,}02 \longrightarrow 1{,}02^2 \longrightarrow 1{,}02^3$

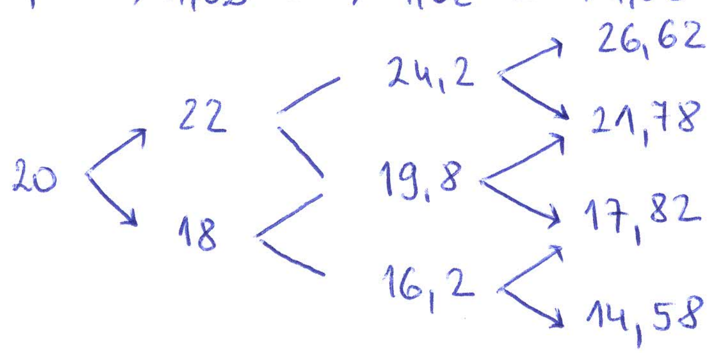

$$q = \frac{1+r-d}{u-d} = \frac{1{,}02-0{,}9}{1{,}1-0{,}9} = \frac{12}{20} = \frac{3}{5} \quad 1$$

$$S_2 \overset{Q}{\sim} \begin{pmatrix} 24{,}2 & 19{,}8 & 16{,}2 \\ \frac{9}{25} & \frac{12}{25} & \frac{4}{25} \end{pmatrix} \quad 2$$

(b) Evropska prodajna opcija : $X_2 = \max\{19 - S_2, 0\}$

cena	izplačilo	verjetnost
24,2	0	$\frac{9}{25}$
19,8	0	$\frac{12}{25}$
16,2	2,8 1	$\frac{4}{25}$

$$p_0^E = \frac{1}{1{,}02^2} \cdot 2{,}8 \cdot \frac{4}{25} = 0{,}4306 \quad 2$$

ⓒ Izplačila podaljšljive opcije so odvisna tudi od poti cene delnice

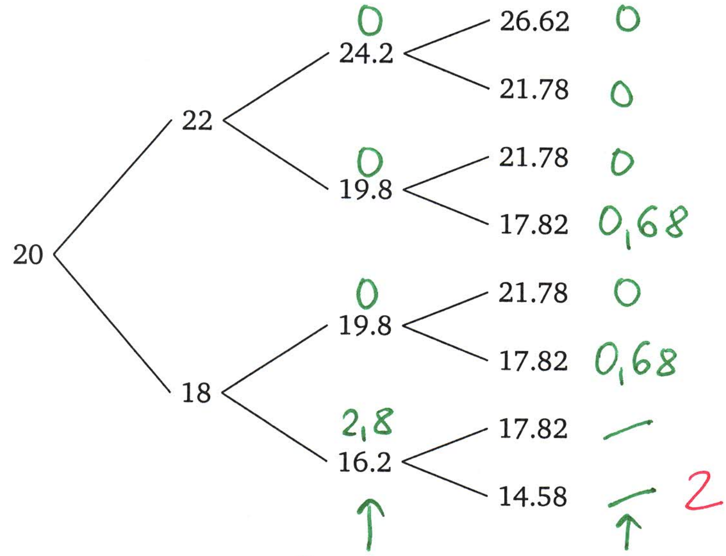

$$c = \frac{1}{1{,}02^2}\cdot 2{,}8\cdot\left(\frac{2}{5}\right)^2 + \frac{1}{1{,}02^3}\cdot 0{,}68\cdot 2\cdot\frac{3}{5}\cdot\left(\frac{2}{5}\right)^2 =$$

$$= \underline{\underline{0{,}5536}}$$ 2

$\max\{19-S_2,0\}$ $\max\{18{'}5-S_3,0\}$, če se v času 2 opcije ni splačalo izvršiti

ⓓ Ob zapadlosti $T=2$ imamo 3 možnosti:

- pusti opcijo, da propade $\Rightarrow 0$
- izvrši opcijo $\Rightarrow S_2-19$, če se splača
- podaljšaj $\Rightarrow$ vrednost $\left[\frac{1}{1{,}02}E_Q(\max\{S_3-18{'}5,0\}\mid\mathcal{F}_2)\right]-1$

V vsakem stanju izberemo najvišjo.

cena S_2	pusti	izvrši	podaljšaj
24,2	0	5,2	$\frac{1}{1{,}02}\left(\frac{3}{5}\cdot 8{,}12+\frac{2}{5}\cdot 3{,}28\right)-1 = 5{,}0627$
19,8	0	0,8	$\frac{1}{1{,}02}\left(\frac{3}{5}\cdot 3{,}28+\frac{2}{5}\cdot 0\right)-1 = 0{,}9294$
16,2	0	0	$0-1=-1$

3

$$c = \frac{1}{1{,}02^2}\left(5{,}2\cdot\left(\frac{3}{5}\right)^2 + 0{,}9294\cdot 2\cdot\frac{3}{5}\cdot\frac{2}{5} + 0\right) = \underline{\underline{2{,}2281}}$$ 2

3. naloga [20 točk]

Danes je podana naslednja časovna struktura *navadnih* obrestnih mer za evre (EUR, Euribor) in švedske krone (SEK, Stibor[1])

t	0.25	0.50	0.75	1.00
$L^{EUR}(0,t)$	0.65%	0.90%	1.05%	1.20%
$L^{SEK}(0,t)$	2.10%	2.35%	2.50%	2.65%

Trenutni menjalni tečaj med valutama znaša 8.8242 SEK za 1 EUR. ali 1 SEK = 0,1133 EUR

Švedsko podjetje želi pri banki skleniti dogovor o terminski obrestni meri za depozit 100 000 SEK za šestmesečno obdobje s pričetkom čez pol leta. Po pregledu bančnih ponudb ugotovi, da je izbira tovrstnih poslov zelo omejena in neugodna. Podjetje hkrati spozna, da sta trga valutnih terminskih poslov EUR-SEK ter dogovorov o terminski obrestni meri za evrske depozite izredno likvidna.

6 (a) Izračunajte terminski obrestni meri $L^{EUR}(0,\frac{1}{2},1)$ in $L^{SEK}(0,\frac{1}{2},1)$ ter terminska menjalna tečaja med evrom in krono za ročnosti čez pol leta in eno leto. Pri tem jasno opredelite zneske in valute.

6 (b) Pokažite, da si lahko podjetje s primerno kombinacijo valutnih terminskih poslov in dogovorov o evrski terminski obrestni meri zagotovi vnaprej znano obrestno mero na depozit v domači valuti. Natančno opišite uporabljeno strategijo.

3 (c) Izračunajte obrestno mero depozita, ki si jo bo zagotovil podjetnik s pomočjo strategije iz (b), ter rezultat primerjajte s terminsko obrestno mero $L^{SEK}(0,\frac{1}{2},1)$.

5 (d) Dokažite, da na trgu brez arbitraže obstaja zveza med terminskimi obrestnimi merami v različnih valutah.

Nasvet: Naj bo $0 < T < U$ in naj $L^d(0,t)$ in $L^f(0,t)$ označujeta trenutni navadni obrestni meri za obdobje $[0,t]$ v domači in tuji valuti. IZRAZI $L(0,T,U)$ Z DISKONTNIMI F.

Kot v nalogi privzemite, da si podjetnik želi zagotoviti depozit N enot domače valute v obdobju $[T,U]$. Primerjajte končna zneska pri dveh strategijah.

(a)
$$L^{EUR}(0,\tfrac{1}{2},1) = \frac{1}{1-\frac{1}{2}}\left(\frac{1+1\cdot L^{EUR}(0,1)}{1+\frac{1}{2}L^{EUR}(0,\frac{1}{2})} - 1\right) = 2\cdot\left(\frac{1+0{,}012}{1+\frac{1}{2}\cdot 0{,}009} - 1\right) = \underline{1{,}4933\,\%}$$

$$L^{SEK}(0,\tfrac{1}{2},1) = \frac{1}{1-\frac{1}{2}}\left(\frac{1+1\cdot L^{SEK}(0,1)}{1+\frac{1}{2}L^{SEK}(0,\frac{1}{2})} - 1\right) = 2\cdot\left(\frac{1+0{,}0265}{1+\frac{1}{2}\cdot 0{,}0235} - 1\right) = \underline{2{,}9157\,\%}$$ 2

$1f = S_0 d$: f = EUR, d = SEK $\Big\}$ 1 EUR = 8,8242 SEK, $S_0 = 8{,}8242$

Čez 6 mesecev : 1 EUR = K_1 SEK

$$K_1 = S_0 \cdot D^{EUR}(0,\tfrac{1}{2})\, A^{SEK}(0,\tfrac{1}{2}) = 8{,}8242 \cdot \frac{1}{1+\frac{1}{2}\cdot 0{,}009}\cdot\left(1+\frac{1}{2}\cdot 0{,}0235\right) =$$

$= \underline{8{,}8879}$ 2 ali 1 SEK = 0,1125 EUR

[1] Stockholm Interbank Offered Rate

čez 1 leto: $1\ EUR = K_2\ SEK$

$K_2 = S_0 \cdot D^{EUR}(0,1) \cdot A^{SEK}(0,1) = 8{,}8242 \cdot \frac{1}{1+0{,}012} \cdot (1+0{,}0265) =$

$= \underline{8{,}9506}$ 2 ali $1\ SEK = 0{,}1117\ EUR$

(b) Strategija:

$t=\frac{1}{2}$: • zamenjaj 100 000 SEK v $\frac{100\ 000}{K_1}$ EUR

$\Rightarrow \frac{100\ 000}{8{,}8879} = 11\ 251{,}27$ EUR

• investiraj 11 251,27 EUR do časa 1 po dogovorjeni evrski obrestni meri $L^{EUR}(0,\frac{1}{2},1)$ 2

$t=1$: • prejmi $11\ 251{,}27 \cdot (1+\frac{1}{2} \cdot L^{EUR}(0,\frac{1}{2},1)) =$
$= 11\ 251{,}27 \cdot (1+\frac{1}{2} \cdot 0{,}014933) = 11\ 335{,}27$ EUR

• zamenjaj 11 335,27 EUR v $11335{,}27 \cdot K_2$ SEK

$\Rightarrow 11\ 335{,}27 \cdot 8{,}9506 = 101\ 457{,}87$ SEK 2

Posor:

$t=0$: • dogovori se za menjalni tečaj K_1 za ročnost $\frac{1}{2}$ in znesek 100 000 SEK oz. 11 251,27 EUR (dolga pozicija v švedski banki)

• dogovori se za terminsko obrestno mero $L^{EUR}(0,\frac{1}{2},1)$ za glavnico 11 251,27 EUR (kratka pozicija)

• dogovori se za menjalni tečaj K_2 za ročnost 1 in znesek 101 457,87 SEK oz. 11335,27 EUR (kratka pozicija v švedski banki)

(⇒ 2 valutna posla in 1 FRA) 2

(c) $100\ 000 \cdot (1+\frac{1}{2} \cdot L) = 101\ 457{,}87$

$\Rightarrow L = 2 \cdot \left(\frac{101\ 457{,}87}{100\ 000} - 1\right) = \underline{\underline{2{,}9157\,\% = L^{SEK}(0,\frac{1}{2},1)}}$ 3 d)

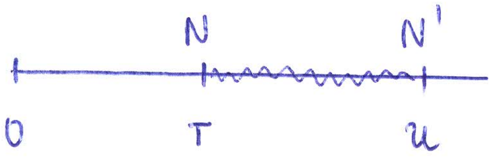

1) investicija v domači valuti

$$N_1' = N\left(1 + (u-T)\cdot L^d(0,T,u)\right) =$$

$$= N\left(\cancel{1} + \cancel{(u-T)}\cdot \frac{1}{\cancel{u-T}}\left(\frac{D^d(0,T)}{D^d(0,u)} - \cancel{1}\right)\right) =$$

$$= N\cdot \frac{D^d(0,T)}{D^d(0,u)}$$

2

2) investicija preko tuje valute

v času T: $1f = S_0\, D^f(0,T)\, A^d(0,T)\ d$

v času u: $1f = S_0\, D^f(0,u)\, A^f(0,u)\ d$

$$t = T:\quad N d = \frac{N}{S_0\, D^f(0,T)\, A^d(0,T)}\ f \qquad \text{investicija do } u$$

$$t = u:\quad \frac{N}{S_0\, D^f(0,T)\, A^d(0,T)}\cdot\left(1 + (u-T)\, L^f(0,T,u)\right)\ f$$

zamenjamo v domačo in dobimo

$$N_2' = \frac{N}{\cancel{S_0}\, D^f(0,T)\, A^d(0,T)}\cdot\left(1 + (u-T)L^f(0,T,u)\right)\cdot \cancel{S_0}\, D^f(0,u)\, A^f(0,u) =$$

$$= \frac{N}{D^f\cancel{(0,T)}\, A^d(0,T)}\cdot\left(\cancel{1} + \cancel{(u-T)}\,\frac{1}{\cancel{u-T}}\,\frac{D^f\cancel{(0,T)}}{D^f\cancel{(0,u)}} - \cancel{1}\right) D^f\cancel{(0,u)}\, A^d(0,u) =$$

$$= N\cdot \frac{A^d(0,u)}{A^d(0,T)} = N\cdot\frac{D^d(0,T)}{D^d(0,u)}$$

3

$\Rightarrow$ $N_1' = N_2'$

$\Rightarrow$ formule so usklajene!